HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

18 iulie 2007 *

În cauza C-213/05,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Bundessozialgericht (Germania), prin Decizia din 10 februarie 2005, primită de Curte la 17 mai 2005, în procedura

Wendy Geven

împotriva

Land Nordrhein-Westfalen,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, P. Kūris și E. Juhász, președinți de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii K. Schiemann (raportor), J. Makarczyk, G. Arestis, A. Borg Barthet și M. Ilešič, judecători,

* Limba de procedură: germana.

avocat general: domnul L. A. Geelhoed,
grefier: domnul R. Grass,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru doamna Geven, de domnul M. Eppelein, Assessor;

— pentru guvernul german, de domnul M. Lumma, în calitate de agent;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamna C. Jackson, în calitate de agent, asistată de doamna E. Sharpston, QC;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnul V. Kreuschitz, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 28 septembrie 2006,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Geven, pe de o parte, și Land Nordrhein-Westfalen, pe de altă parte, cu privire la refuzul acestuia din urmă de a acorda alocația de educație pentru copilul acesteia.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Articolul 7 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1612/68 prevede:

„(1) Lucrătorul resortisant al unui stat membru nu poate fi tratat diferit, pe teritoriul celorlalte state membre, față de lucrătorii naționali, pe criterii de cetățenie, în ceea ce privește condițiile de încadrare în muncă și de muncă și în special în ceea ce privește remunerarea, concedierea și, în cazul în care rămân fără un loc de muncă, reintegrarea profesională și reangajarea.

(2) Acesta beneficiază de aceleași avantaje sociale și fiscale ca și lucrătorii naționali."

Reglementarea națională

4 Astfel cum reiese din decizia de trimitere, articolul 1 alineatul 1 din Legea privind acordarea alocației și a concediului de educație (Bundeserziehungsgeldgesetz,

denumită în continuare „BErzGG"), în versiunea aplicabilă la data faptelor din acțiunea principală, prevedea că poate solicita o alocație de educație orice persoană care are domiciliul sau reședința obișnuită în Germania, are în îngrijire un copil, asigură creșterea și educația acestui copil și nu exercită o activitate profesională ori nu exercită o astfel de activitate cu normă întreagă.

5 Pe de altă parte, în temeiul articolului 1 alineatul 4 din BErzGG, în versiunea aplicabilă la data faptelor din acțiunea principală, resortisanții statelor membre ale Uniunii Europene și lucrătorii frontalieri proveniți din țările care au o frontieră comună cu Germania au dreptul la alocația de educație în măsura în care exercită, în acest stat membru, o activitate profesională considerată ca neavând caracter minor.

6 Conform articolului 8 alineatul 1 punctul 1 din cartea IV din Codul securității sociale (Sozialgesetzbuch IV), în versiunea în vigoare la data faptelor din acțiunea principală (BGBl. I, p. 1229), o activitate era considerată minoră dacă durata acesteia era mai mică de 15 ore pe săptămână și dacă salariul lunar primit în mod obișnuit nu depășea a șaptea parte din valoarea de referință lunară în sensul articolului 18 din cartea IV menționată, și anume 610 DEM în 1997 și 620 DEM în 1998.

Litigiul din acțiunea principală și întrebarea preliminară

7 Doamna Geven este o resortisantă olandeză. La nașterea fiului său, în luna decembrie 1997, aceasta locuia în Țările de Jos împreună cu soțul său, care exercita o activitate profesională în acest stat membru. După perioada de protecție legală a maternității, în timpul primului an de viață al fiului său, reclamanta a lucrat în Germania cu un program de lucru săptămânal variind între 3 și 14 ore și primea un salariu săptămânal cuprins între 40 și 168,87 DEM.

8 Cererea reclamantei prin care urmărea obținerea unei alocații de educație pentru primul an de viață al fiului său a fost respinsă de către Land Nordrhein-Westfalen prin Decizia din 5 iunie 1998, în versiunea Deciziei din 27 ianuarie 2000 emise după contestație. Acesta își motivează decizia prin faptul că doamna Geven nu ar avea nici domiciliul, nici reședința obișnuită în Germania și că aceasta nu ar avea un contract de muncă de cel puțin 15 ore de lucru pe săptămână. În plus, fiind o persoană care exercită o activitate minoră, aceasta nu ar putea fi considerată un „lucrător" în sensul Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea sa modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1290/97 al Consiliului din 27 iunie 1997 (JO L 176, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 11, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71").

9 În urma acțiunilor introduse împotriva acestei decizii, doamna Geven a căzut în pretenții în primă instanță și în apel prin Decizia din 6 mai 2002 pronunțată de Sozialgericht Münster și, respectiv, prin Decizia din 24 octombrie 2003 pronunțată de Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen. În aceste împrejurări, reclamanta a sesizat instanța de trimitere cu o cerere de recurs („Revision").

10 În aceste condiții, Bundessozialgericht a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Dreptul comunitar (și în special articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 [...]) interzice Republicii Federale Germania să excludă o resortisantă a unui alt stat membru, rezidentă a acestui stat și care exercită în Germania o activitate profesională minoră (între 3 și 14 ore pe săptămână), de la beneficiul alocației de educație germane pentru motivul că aceasta nu ar avea în Germania nici domiciliul, nici reședința obișnuită?"

Cu privire la întrebarea preliminară

11 Articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 prevede că lucrătorul migrant beneficiază în statul membru de primire de aceleași avantaje sociale și fiscale ca și lucrătorii naționali.

12 Referirea la „avantaje sociale" existentă în această dispoziție nu poate fi interpretată limitativ (Hotărârea din 27 noiembrie 1997, Meints, C-57/96, Rec., p. I-6689, punctul 39). Într-adevăr, potrivit unei jurisprudențe constante, prin „avantaje sociale" se înțelege toate avantajele care, asociate sau nu unui contract de muncă, sunt în general recunoscute lucrătorilor naționali datorită, în primul rând, calității lor obiective de lucrători sau ca urmare a simplului fapt al reședinței lor pe teritoriul național și a căror extindere la lucrătorii resortisanți ai altor state membre pare, prin urmare, de natură să faciliteze mobilitatea acestora în cadrul Comunității Europene (a se vedea Hotărârea din 14 ianuarie 1982, Reina, 65/81, Rec., p. 33, punctul 12, Hotărârea Meints, citată anterior, punctul 39, și Hotărârea din 12 mai 1998, Martínez Sala, C-85/96, Rec., p. I-2691, punctul 25).

13 Curtea a hotărât deja că alocația de educație germană constituie un „avantaj social" în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 (a se vedea Hotărârea Martínez Sala, citată anterior, punctul 26).

14 Guvernele german și al Regatului Unit au arătat că a permite unui lucrător frontalier, care are domiciliul și locul de muncă în state membre diferite, să beneficieze de aceleași avantaje sociale în ambele state membre și să le cumuleze ar fi inechitabil. Pentru a reduce acest risc și având în vedere faptul că Regulamentul nr. 1612/68 nu prevede norme de coordonare destinate evitării cumulului prestațiilor, posibilitatea de a „exporta" alocația de educație în statul membru de reședință al lucrătorului frontalier ar putea fi exclusă.

15 În această privință, trebuie arătat că în niciun caz calitatea de lucrător frontalier a doamnei Geven nu o împiedică pe aceasta să pretindă egalitatea de tratament prevăzută la articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 în ceea ce privește acordarea de avantaje sociale. Curtea a hotărât deja că lucrătorii frontalieri pot invoca prevederile articolului 7 din Regulamentul nr. 1612/68 ca oricare alt lucrător vizat de această dispoziție. Într-adevăr, al patrulea considerent al acestui regulament prevede, în mod expres, că dreptul la liberă circulație trebuie recunoscut „fără discriminare, lucrătorilor «permanenți», sezonieri și frontalieri, precum și celor angajați în activități de prestare de servicii", iar articolul 7 din acest regulament se referă, fără excepții, la „lucrătorul resortisant al unui stat membru" (Hotărârea Meints, citată anterior, punctul 50).

16 În plus, trebuie amintit că intră în domeniul de aplicare al normelor privind libera circulație a lucrătorilor (și, prin urmare, al Regulamentului nr. 1612/68) orice lucrător care exercită o activitate reală și efectivă, cu excepția acelora a căror activitate este atât de redusă încât apare ca fiind exclusiv marginală și accesorie (a se vedea în special Hotărârea din 23 martie 1982, Levin, 53/81, Rec., p. 1035, punctul 17).

17 Or, instanța de trimitere a stabilit că reclamanta era, în perioada respectivă, angajată într-un raport de muncă real care îi permitea să beneficieze de calitatea de „lucrător migrant" în sensul Regulamentului nr. 1612/68.

18 Trebuie amintit că norma privind egalitatea de tratament, prevăzută atât la articolul 48 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 39 CE), cât și la articolul 7 din Regulamentul nr. 1612/68, interzice nu numai discriminările evidente, întemeiate pe naționalitate sau cetățenie, ci și orice forme disimulate de discriminare care, prin aplicarea altor criterii de diferențiere, conduc, în fapt, la același rezultat (hotărârea Meints, citată anterior, punctul 44).

19 Exceptând cazul în care este justificată în mod obiectiv și proporțională cu obiectivul urmărit, o dispoziție de drept național trebuie considerată ca fiind în mod indirect discriminatorie dacă, prin însăși natura sa, îi poate afecta mai mult pe lucrătorii migranți decât pe lucrătorii naționali și, în consecință, prezintă riscul de a-i defavoriza în special pe primii (Hotărârea Meints, citată anterior, punctul 45).

20 Aceasta este situația unei condiții privind reședința precum cea în cauză în acțiunea principală, care, astfel cum arată instanța de trimitere, este prin natura sa mai ușor de respectat pentru lucrătorii naționali decât pentru cei din alte state membre.

21 Potrivit explicațiilor oferite de instanța de trimitere, alocația de educație germană constituie un instrument de politică familială națională prin care se urmărește promovarea natalității în această țară. Obiectivul principal al acestei alocații ar fi acela de a permite părinților să își îngrijească ei înșiși copiii, renunțând la activitatea lor profesională sau reducând această activitate pentru a se consacra educării copiilor lor în prima etapă a existenței acestora.

22 Guvernul german adaugă, în esență, că alocația de educație este acordată pentru a avantaja persoanele care, prin alegerea domiciliului, au stabilit o legătură efectivă cu societatea germană. În acest context, condiția reședinței, astfel cum apare în litigiul principal, ar fi justificată.

23 Independent de întrebarea dacă obiectivele urmărite de legislația germană ar putea justifica o reglementare națională bazată exclusiv pe criteriul reședinței, trebuie să se constate că, potrivit explicațiilor oferite de instanța de trimitere, legiuitorul german nu s-a limitat la o aplicare strictă a condiției reședinței pentru acordarea alocației de educație, ci a admis excepții care permit și lucrătorilor frontalieri să beneficieze de aceasta.

24 Într-adevăr, din decizia de trimitere reiese că, în temeiul articolului 1 alineatul 4 din BErzGG, în versiunea aplicabilă la data faptelor din acțiunea principală, lucrătorii frontalieri care exercită o activitate profesională în Germania, dar care au reședința într-un alt stat membru, pot solicita alocația de educație germană dacă activitatea lor profesională nu poate fi considerată ca având un caracter minor.

25 Prin urmare, rezultă că, potrivit legislației germane în vigoare la data faptelor din acțiunea principală, reședința nu era considerată a fi unicul element de legătură cu statul membru respectiv și că o contribuție semnificativă pe piața națională a muncii constituia de asemenea un element valabil de integrare în societatea statului membru menționat.

26 În acest context, trebuie admis că absența, pentru un lucrător nerezident, a unei activități profesionale suficient de importante în statul membru respectiv poate să constituie o justificare legală pentru refuzarea acordării avantajului social în cauză.

27 Într-adevăr, astfel cum Curtea a judecat deja în Hotărârea din 14 decembrie 1995, Megner și Scheffel (C-444/93, Rec., p. I-4741, punctele 18-21 și 29), dacă, desigur, o persoană care ocupă un loc de muncă minor de tipul celui vizat de întrebarea preliminară are calitatea de „lucrător" în sensul articolului 39 CE, trebuie amintit totuși că politica socială este, în situația actuală a dreptului comunitar, de competența statelor membre, care dispun de o largă marjă de apreciere în exercitarea acestei competențe. Totuși, această marjă de apreciere nu poate avea ca efect lipsirea de conținut a drepturilor pe care particularii le au în temeiul dispozițiilor Tratatului CE care consacră libertățile fundamentale ale acestora (a se vedea, în ceea ce privește articolul 39 CE, Hotărârea din 26 ianuarie 1999, Terhoeve, C-18/95, Rec., p. I-345, punctul 44, și Hotărârea din 11 ianuarie 2007, ITC, C-208/05, nepublicată încă în Repertoriu, punctele 39 și 40, precum și, prin analogie, în materia egalității de tratament între lucrători, bărbați și femei, Hotărârea Megner și Scheffel, citată anterior, și Hotărârea din 11 septembrie 2003, Steinicke, C-77/02, Rec., p. I-9027, punctele 61 și 63).

28 Astfel cum s-a arătat la punctele 21-25 din prezenta hotărâre, obiectivul legiuitorului german este, într-o situație ca aceea din acțiunea principală, să acorde o alocație de educație persoanelor care au o legătură suficient de strânsă cu societatea germană, fără a rezerva această alocație exclusiv persoanelor rezidente în Germania.

29 În exercitarea competențelor sale, legiuitorul menționat a putut în mod justificat să aprecieze că excluderea de la beneficiul alocației în cauză a lucrătorilor nerezidenți care exercită în statul membru respectiv o activitate profesională care nu depășește pragul unei munci minore în sensul dreptului național constituie o măsură adecvată și proporțională cu obiectivul amintit la punctul precedent (a se vedea, prin analogie, Hotărârea Megner și Scheffel, citată anterior, punctul 30).

30 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată în sensul că articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 nu se opune excluderii de către legislația națională a unui stat membru a unei resortisante a unui alt stat membru, rezidentă în acest stat și care exercită în primul stat o activitate profesională minoră (între 3 și 14 ore pe săptămână) de la beneficiul unui avantaj social care prezintă caracteristicile alocației de educație germane pentru motivul că aceasta nu avea în primul stat nici domiciliul, nici reședința sa obișnuită.

Cu privire la cheltuielile de judecată

31 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității nu se opune excluderii de către legislația națională a unui stat membru a unei resortisante a unui alt stat membru, rezidentă în acest stat și care exercită în primul stat o activitate profesională minoră (între 3 și 14 ore pe săptămână) de la beneficiul unui avantaj social care prezintă caracteristicile alocației de educație germane pentru motivul că aceasta nu avea în primul stat nici domiciliul, nici reședința sa obișnuită.

Semnături